

Legislativa spojená s kontrolou jaderných materiálů a s kontrolou zákazu chemických zbraní

Ing. Vlastimil Sporek

Státní úřad pro jadernou bezpečnost,

Senovážné náměstí 9, 11000 Praha 1,

E-mail: vlastimil.sporek@sujb.cz

Litomyšl, Duben 2007

Kompetence SÚJB z hlediska kontroly nešíření ZHN

SÚJB na základě svěřených kompetencí:

- provádí kontrolu závazků ČR podle Smlouvy o nešíření jaderných zbraní a výkon státní správy a státního dozoru nad jadernými položkami
- provádí výkon státní správy a státního dozoru k dodržení závazků ČR podle Úmluvy o zákazu chemických zbraní
- vykonává výkon státní správy a státního dozoru nad nakládáním s vysoce rizikovými a rizikovými biologickými agens a toxiny podle Úmluvy o zákazu biologických a toxinových zbraní

Vztah k problematice nelegálních skladů chemických látek a odpadů

Při nálezech byla v oboru působnosti SÚJB a mezinárodních závazků ČR zjištěna přítomnost:

- řádově kilogramových množství sloučenin uranu a thoria,
- armádních chemických výcvikových souprav obsahujících náhradní látky,
- kilogramových množství sledovaných méně nebezpečných chemických látek Seznamu 3 (viz dále)

Jaký je vztah mezinárodním kontrolním režimům?

Výkon státní správy a kontroly k dodržení závazků ČR podle Úmluvy o zákazu chemických zbraní

Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a jejich zničení vstoupila v platnost v roce 1997. K dnešnímu dni Úmluvu ratifikovalo 182 ze 196 států světa.

- Jedná se o první multilaterální odzbrojovací dohodu poskytující možnost pro eliminaci jedné úplné kategorie zbraní hromadného ničení pod všeobecně používanou mezinárodní kontrolou.
- Do českého právního řádu byla Úmluva implementována zákonem č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní

Implementace Úmluvy v celosvětovém měřítku

Zelená označuje 182 smluvních států, žlutá signatářské státy (Bahamy, Kongo, Dominikánská republika, Guinea-Bissau, Izrael a Barma), červená nesignatářské státy (Angola, KLRD, Egypt, Irák, Libanon, Somálsko a Sýrie).

Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní

Zákon č. 19/1997 Sb. mimo jiné:

- zakazuje vývoj a další nakládání s chemickými zbraněmi (spotřeba, držení, nabývání, předávání, vývoz, dovoz a tranzit);
- ukládá některé povinnosti fyzickým a právnickým osobám nakládajícím se stanovenými chemickými látkami);
- vytváří právní podmínky pro pravidelné inspekce ve výrobních organizacích chemického průmyslu a v organizacích, které nakládají se stanovenými chemickými látkami;
- vytváří právní předpoklady k zajištění spolupráce s Organizací pro kontrolu zákazu chemických zbraní se sídlem v Haagu (OPCW) a s ostatními smluvními státy prostřednictvím národního úřadu (SÚJB).
- se všemi skupinami stanovených chemických látek je možno nakládat a používat je ale pouze k mírovým účelům, nezakázaným Úmluvou

Prováděcí vyhláška č. 50/1997 Sb. k zákonu č.19/1997 Sb.:

Vyhláška č. 50/1997 v souladu s Úmluvou rozlišuje chemické látky (skupiny látek) stanovené Úmluvou z hlediska nebezpečnosti toxických vlastností látek nebo z hlediska možnosti porušování zákazů při jejich nakládání na

- vysoce nebezpečné látky (Seznam 1, příloha 1 vyhlášky č. 50/1997 Sb.),
- nebezpečné látky (Seznam 2, příloha 2, prekursorů na výrobu látek Seznamu 1, bez dalšího většího komerčního využití),
- méně nebezpečné látky (Seznam 3, příloha 3, byly použity v minulosti jako chemické zbraně, bylo by je možno použít pro jejich toxicitu jako chemické zbraně a používají se komerčně ve velkých objemech).

Podle skupiny látek se liší kontrolní režim a ohlašování jednotlivých druhů nakládání

Nakládání s vysoce nebezpečnými látkami Seznamu 1

Látky Seznamu 1 jsou sledovány nejpřísněji:

- nakládání je povoleno pouze pro právnické osoby a s udělenou licencí
- výroba nad 100 gramů je povolena pouze ve zvlášť schválených objektech, množství látky Seznamu 1 nesmí v ČR překročit v žádném okamžiku 1 tunu
- držitelé licence musí splnit „ohlašovací povinnost“ (do 31.1. následujícího roku údaje o vysoce nebezpečných látkách za uplynulý kalendářní rok a předpokládané údaje následujícího roku do 31.8. stávajícího roku),
- průběžně musí vést evidenci o nakládání s vysoce nebezpečnými látkami (příloha č.4 k vyhlášce č. 50/1997 Sb., kterou se provádí zákon č.19/1997 Sb.)
- jakýkoli dovoz, nebo vývoz látek Seznamu 1 musí být ohlášen předem

Nakládání s nebezpečnými chemickými látkami Seznamu 2

Nakládání s látkami Seznamu 2 není omezeno, ale je požadováno:

- ohlašovat výrobu, zpracování, spotřebu vývoz a dovoz, více než
  - 10 kg látek Seznamu A*
  - 100 kg látek Seznamu 2A
  - 1000 kg látek Seznamu 2B
- uvádět pro tzv. souhrnné národní údaje o vývozech a dovozech množství 10krát menší (bude zahrnuto do připravované novely zákona č.19/1997 Sb. a vyhlášky č. 50/1997 Sb.)
- vést předepsanou evidenci.

Málo používané látky, v poslední době používány v přípravcích na snížení hořlavosti textilních materiálů.

Ohlašování a evidenci o nakládání k zajištění bilance je nutno vést i při případné likvidaci.

Nakládání s méně nebezpečnými chemickými látkami

Seznamu 3

Nakládání s látkami Seznamu 3 není omezeno, ale je požadováno:

- ohlašovat výrobu, vývoz, dovoz více než
  - 30 tun látek Seznamu 3
- uvádět pro tzv. souhrnné národní údaje o vývozech a dovozech množství 30krát menší (1 tunu, bude zahrnuto do připravované novely zákona č.19/1997 Sb. a vyhlášky č. 50/1997 Sb.)
- vést předepsanou evidenci.

V průmyslu běžně používané látky pro chemické syntézy v celé řadě odvětví. V ČR se vyrábí pouze fosgen, chlorkyan a kyanovodík, do ČR se dováží nejvíce triethanolamin, thionyl chlorid a chloridy fosforu. Kvůli evidenci se musí sledovat i případná likvidace

Povinnost ohlašování

Podle zákona 19/1997 Sb. se musí policii nebo SÚJB ohlásit:

- jakýkoli nálezn chemických zbraní,
- jakýkoli nálezn zařízení na výrobu chemický zbraní,
- jakýkoli nálezn látek Seznamu 1

SÚJB přijme podle charakteru nálezu opatření, která jsou předepsána Úmluvou o zákazu chemických zbraní

Další informace k problematice dodržování závazků Úmluvy o zákazu chemických zbraní

- <http://www.sujb.cz/>
- Zákaz chemických zbraní
- V případě potřeby se prosím obraťte na Ing. Vlastimila Sporka, tel.: 221 624 372, fax: 224 223 133, e-mail: vlastimil.sporek@sujb.cz , nebo na RNDr. Zdenku Bubeníkovou, Ph.D., tel.: 221 624 370, fax: 224 223 133, e-mail: zdenka.bubenikova@sujb.cz.

